

Для класифікації СМО важлива дисципліна обслуговування, яка визначає відбір заявок із вхідних і порядок розподілу між вільними каналами. Виходячи з цього, процес обслуговування заявки може бути організований за принципом «перша прийшла – першу обслужено», «остання прийшла – першу обслужено», (такий порядок можна використовувати, наприклад, при вилученні товарів зі складу на технічне обслуговування, оскільки останні з них часто є більш доступними) або пріоритетне обслуговування (де найважливіші запити обслуговуються в першу чергу).

Пріоритет може бути абсолютним, коли більш важлива програма «виводить» звичайну програму (наприклад, у разі аварійної ситуації планова робота ремонтних бригад переривається до усунення аварії), або відносною, коли більш важливі запити відводяться лише «найкраще» місце у черзі.

Список використаних джерел:

1. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування: навчальний посібник / ред.: В. Толубко та ін. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. 175 с.
2. Литвинов А. Теорія систем масового обслуговування: навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 142 с.
3. Taha H.A. (2017). Operations research an introduction. Boston: Pearson.
4. Taha, H.A. (1991). Operations research analysis of a stock market problem. *Computers & Operations Research*, 18(7), 597-602. [https://doi.org/10.1016/0305-0548\(91\)90067-2](https://doi.org/10.1016/0305-0548(91)90067-2)
5. Ackermann, E.C., Daellenbach, H.G., George, J.A., & Taha, H.A. (1980). Introduction to Operations Research Techniques. *The American Mathematical Monthly*, 87(3), 229-231. <https://doi.org/10.2307/2321632>
6. Кожухівський А.Д., Сагун А.В., Кожухівська О.А. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування: посібник; М-во освіти і науки України, Черкаський державний технологічний університет. Черкаси: ЧДТУ, 2009. 163 с.

Кушнір Д. О., канд. екон. наук Волкова В. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МОЖЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Банкрутство та прогнозування банкрутства є дуже актуальною проблемою в усьому світі, враховуючи еволюцію економічних процесів на глобальному рівні. Дослідження вказаної проблеми присутні як в наукових працях так і на рівні практики. Сьогоднішні реалії України характеризуються наявністю значної частки неплатоспроможних підприємств та банкрутів.

Оцінка ризику банкрутства та його вивчення є важливим питанням для менеджерів при прийнятті рішень для покращення фінансових показників фірми, для інвесторів, які визначаються щодо альтернативних вкладень в реальні об'єкти або цінні папери, для кредиторів та інших учасників ринку.

Впродовж тривалого часу дослідники намагалися знайти різноманітні методи оцінки невдач бізнесу: патримоніальний метод на основі чистого оборотного капіталу та казначейства; метод фінансових коефіцієнтів, заснований на індивідуальному аналізі прибутковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової автономності. Існує багато моделей для прогнозування ризику банкрутства на основі методу Z-оцінки. Але найбільш згадуваними та використовуваними прийнято вважати наступні п'ять моделей: Моделі Альтмана, Модель Ліса, Модель Спрінгейта, Модель Таффлера і Тішоу, Модель Змієвського [1].

Ці моделі прогнозування банкрутства використовують різні пояснювальні змінні та статистичні методи та можуть надавати цінну інформацію про фінансові показники компаній та їхні ризики. Але потрібно зазначити, що сила прогнозу цих моделей прогнозування банкрутства різна в залежності від країни, сектору діяльності, періоду часу, віку фірми або її розміру. Наприклад, для України більш прийнятними будуть моделі розроблені вітчизняними дослідниками Терещенка та Матвійчука [3].

Основна проблема різноманітних моделей прогнозування банкрутства полягає у тому, що ці моделі не завжди можна узагальнювати, оскільки вони були розроблені з використанням конкретного зразка з конкретного сектору, конкретного періоду часу та з певного регіону чи країни. Як свідчить загальна статистика, існує багато інших специфічних факторів, які збільшують кількість банкрутств у країні: зміни в економічному середовищі, законодавчі рамки та інше. Тому необхідно адаптувати ці моделі до специфіки галузі, країни чи періоду часу та аналізувати і використовувати комбіновані методи оцінки при розробці конкретних моделей.

Першим дослідником моделей прогнозування неплатоспроможності вважається Альтман, який успішно використав поетапний множинний дискримінаційний аналіз для розробки моделі прогнозування з високим ступенем точності, який склав 95%. Початкове дослідження включало вибірку з 66 промислових компаній, 33 банкрути та інші 33 не банкрути за період аналізу 20 років (1946–1965).

Найбільш використовуваною з його моделей є п'ятифакторна модель для компаній, акції яких не обертаються на фондовому ринку [2]. Вона має наступний вигляд:

$$Z=0.717*X_1+0.847*X_2+3.107*X_3+0.42*X_4+0.998*X_5 ,$$

де X_1 – оборотний капітал/сукупні активи;

X_2 – нерозподілений прибуток/сукупні активи;

X_3 – прибуток до оподаткування/сукупні активи;

X_4 – балансова вартість власного капіталу/позиковий капітал;

X_5 – виручка від реалізації/сукупні активи.

При $Z < 1,23$ підприємство визнається банкрутом. При $1,23 < Z < 2,89$ ситуація невизначена. При $Z > 2,9$ компанія стабільна та фінансово стійка.

Практичне застосування вказаної моделі потребує її адаптації до сучасних економічних реалій країни, урахування конкурентоспроможності компанії та її продукції на ринку. Отримані результати досліджень можуть бути використані для загальної оцінки перспектив банкрутства, розробки та удосконалення комплексу заходів щодо запобігання погіршення стану підприємства та визначення стратегії стабільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Примостка Л. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: [монографія]. Київ: КНЕУ, 2002. 316 с.
2. Altman, E. I. (1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *The Journal of Finance*, 23(4), 589-609.
3. Шапурова О.О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. *Економіка та держава*. 2009. № 4. С. 59-64.

Литус Д. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РИЗИКОВАНOSTІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Якщо аналізувати економіку України сьогодення та в цілому всіх країн в світі, можна дійти висновку стосовно того, що вона постійно знаходиться та розвивається в умовах ризику та невизначеності. Одним словом, не враховувати ризик на даний час неможливо.